XII. évfolyam 1893. 20. szám. Turóc-Szt.-Márton, május 14.

Felvidéki Hiradó.

KÖZMŰVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, IPAR-, KERESKEDELMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 4 frt. Fél évre 2 frt. Negyed évre 1 frt.

Felelős szerkesztő: Fehér János. Főmunkatárs: Révész Lajos. Kiadóhivatal: a Magyar Nyomda.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségre, hirdetések és előfizetések a kiadóhivatalra cimezve Turóc-Szt.-Mártonba küldendők. Lapunk számára hirdetéseket elfogad a Reuter ügynökség és a Magy. Távir. Iroda hirdetési irodája Budapest, Granátos-u 1.

HIVATALOS HIRDETÉSEK DIJA: 100 szóig 2 frt., ezentúl minden megkezdett száz szónál 50 krral több.

Az ifjú nemzedék edzése.

A tornaversenyek, melyek két esztendő előtt ilyenkor foglalkoztatták először a hazai közvéleményt, örvendetesen beváltak. Nagyszámu és testileg-lelkileg egyaránt fegyelmezett tanuló ifjú jelentkezett a tornaversenyre, a mely az ifjuság testi edzésének első előrevetett sugára, a harmonikus nevelés első határozott megnyilatkoztatása volt. Dacára a sok rosszakaratnak, melylyel a maradiság ezen életrevaló eszme iránt viseltetett és melylyel nem egy helyen egyenesen lehetetlenné tette az ifjaknak a versenyben való részvétet, az ünnepély, a tanulók e nemes mérkőzése fényesen sikerült. És ha nem szegik útját az intézménynek más természetű előre nem látott akadályok, akkor tavaly már fokozott érdeklődéssel tekintett volna a tornaversenyek elé a társadalom, azzal az érdeklődéssel, a melylyel az ember a sikerült ujitások iránt viseltetik.

Most ezek az akadályok elsimultak, közoktatásuk vezérférfiai az őket jellemző erélylyel és szivóssággal látnak hozzá, hogy az életrevaló tervet folytassák, az ifjú nemzedék testi edzését a társadalommal karöltve előmozdítsák. A mi valóban érdemes és szükséges dolog.

Közöltük már lapunkban, hogy folyó évi május 21. és 22-én fog megtartatni a fő- és székvárosban az országos tornaverseny s abban a felvidék egyes középiskolái is részt vesznek.

Tény az, hogy a testi nevelés immár századok óta mostohája az általános értelemben vett nevelésnek. Nevelés alatt a művelt társaságban való mozogni tudást, európai élő és holt nyelvekre való tanitást inkább gondolnak, mintsem azt, a miből az tényleg sok-sok apró tényező összmüködése által szövődik. Az oktatás lényege annyira behatolt a nevelés keretébe, hogy sok dolog, a mi nagyon lényeges, egészen kiszorult. Ki törődött például csak a közelmultban az ifjuság fürdésével, mosakodásával; ki gondolt arra, hogy a rosszul kikefélt, szellőztetett ruhák legjobb terjesztői a bacillusoknak az iskolában és melegágyai a bajoknak, mik a házból az iskolába és viszont szállongnak? Ma már erre is ügyel a valamire való osztályfő és az iskolaorvosi intézmény tulajdonkép a szülői ház egyenes szemmeltartása a tanuló ifjuság médiumán keresztül.

De a közoktatási kormány, nagyon helyesen, nem elégszik meg azzal, hogy a testi nevelés legprimitivebb gondozását biztosítsa, nem tartja elégségesnek, hogy a test elégséges legyen, hanem egy lépéssel tovább haladva, azt is célul tüzte ki magának, hogy az egészséges test edzett legyen. Mert a természetben ugrás nem adatott és valamint a szellemi téren az oktatás három fokozata állott elő, úgy az anyagi világban a testet fokozatosan lehet és kell nagyobb fáradalmak elviselésére megszoktatni, más szóval edzeni.

Ugyanazt, a mit az ó-világ nevelői, a összhangzatos egészséges nevelés mesterei, úgy fejeztek ki, hogy »a test olyan, mint a rabszolga; minél többet engedünk neki, annál többet kiván«, ugyanazt alkalmazta a mai irány a test és lélek párhuzamos nevelésére, mely nélkül vagy szellemi túlterheltetésnek, vagy szellemi leszerelésnek kell bekövetkeznie, mely utóbbi legalább is akkora szerencsétlenség, mint az előbbi, ha nem nagyobb annál. S az utóbbinak megelőzése céljából indult meg az az irány, melynek egy láncszemét a tornaversenyek képezik.

Az utóbbiak a phisikai nevelés keretébe egy rendkivül fontos ekölcsi tényezőt helyeztek, nevezetesen a verseny eszméjét, azt a rugót, mely a humanizmus által megszabott korlátokon belül már eddig a világ művelődésének legszebb eredményeit termette. Az apró olasz udvarok versenyzése teremtette meg az olasz renaissance-ban az emberi szellem csodálatos fellendülését; a kis német udvarok vetélkedése nélkül Schiller és Goethe korát meg nem érthetjük és ha nemzetünk ifjuságában a régi magyarnak egy ellankadt tulajdonságát, az ambiciót felkelteni, felélesztení sikerül, csak büszkeséggel és megelégedéssel nézhetik ezt a tornaverseny előharcosai, első sorban maga a szakminiszter és államtitkár.

Midőn tehát a kormány úgy a felügyelet, mint az ellátás és elhelyezés tekintetében nemcsak minden képzelhető garanciát nyujt a szülőknek, hanem egyuttal arra is módot ád, hogy az ifjuság a tornaversenyek alkalmával a főváros nevezetességeit mondhatni ingyen megláthassa, nem ajánlhatjuk eléggé az ilyetén módon nyujtott alkalom megragadását. A szülői szeretet okos megnyilatkozását fogjuk benne látni, ha középiskoláink ifjúsága minél tömegesebben jelentkezik. **Sz. L.**

A mossóci állami fiúiskola életbeléptetésének szükségéről.

A folyó évi országos budget tárgyalása alkalmával az alsóházban nem egy országos képviselő foglalkozott a tanügynek jelenlegi állapotával. Minden fölszólaló képviselő óhajtaná a felvilágosodottság villamlámpáját kedves hazánk legelrejtettebb zugába is bevezetni s meggyujtatni, csakhogy sokan hivatkoznak a gyakran, minden jó szándékot föltartóztató — »ha« szócskára, s vele kötik össze felsőbüki Nagy Pálnak, a magyar tudományos akadémia alapítása alkalmával kifejezett s azóta hiressé vált és gyakran használni szokott axiomáját t. i. »Az akadémia megalapításához három dolog szükséges, a pénz, a pénz, a pénz,« az az ha pénz volna.

Bánó József országos képviselő s vele többen már ezen térre nem lépnek, ők készek a vallás és közoktatásügyi ministernek egyenesen ezen célra

TÁRCA.

A tribun mulat.

Zsemlés András korcsmájában
Hej de vigan vannak!
Ott mulatnak vezérei
A nagy mokány — hadnak.

Hideg van künn, hideg van, de
Világos az éjjel:
Máglyatüzek a dombokon
Égnek szerteszéjjel.

Tüzet raktak a sok nemes
Gyümölcstermő fából.
Mézes szőlők venyigéje
Vérvörösen lángol.

Zsemlés András a tüzes bort
Fanyalogva hordja.
Nyakalja a pálinkához
Szokott tribun sorba.

Nagy báránybőr — kucsmájoknak
Libeg kakastolla.
Hej nem illik a tisztes kard
Zsivány — oldalokra.

Kurjogatnak, hetvenkednek
Tulipiros kedvvel.
Nosza Jancsi, hires primás,
Azt a nótát kezd el!

Húzza Jancsi keservesen,
A hogy birja épen.
Vessz meg móré, jobban tudtad
Annak idejében!

Hallottam én a szüreten,
Tavaly másképp húztad,
Lelkesedve, melegebben.
Mi lelte az ujjad?

»Lesz még szőlő, lágy kenyér is . .
Majd másképen húzom.
Csak már téged a brassai
Főhóhér felhúzzon!«

S mind a mennyi bátor tribun
Rá rohan ez egyre.
Szegény cigány, véged van most,
Tépnek ezek szerte!

Ámde riad a trombita,
Tribunok rohannak.
Pár perc mulva nyoma sincsen
Tizezernyi hadnak.

Ötven honvéd megérkezte
Hozta szaladásba
Vitézségök, harci kedvök
Igy veszett haj kárba!

Miért szaladsz, vitéz tribun?
Zeng a húr kedvedre!
Olyan szivből húzza Jancsi,
Neki lelkesedve.

VERSÉNYI GYÖRGY.

Vendégföld, vagy IV. Béla királynak Turóc vármegyében való időzése.

Irta: ZÁTHURECZKY IMRE.
(A »Felv. Hiradó« eredeti tárcája.)

IV.

A jordánfok várában megtartott gyülés után a törzsfőnökök sietve utaztak haza, hogy legott hozzáláthassanak a hadakozásra legalkalmasabb leventék kiválogatásához. Körülbelül 200 lehetett száma a mindannemű fegyverzettel és egyéb szükségletekkel felszerelt lovas vitézeknek.

A lovas leventék gyülekező helyéül, a megye felső részén találtató, akkoriban »Sóskutak« elnevezéssel birt meleg források körül elterülő sikság jelöltetett ki. Itt vette át a parancsnokságot Tamás vezér. A szokásos csapatszemle s a harckészség megvizsgálása után, innen indultak utra Turócmegye vitézei, kikhez a vezér öccsse, András is szegődött. A csapatnak Zólyom, Nógrád és Heves vármegyéken kellett keresztül haladniok, mig végre az útközben hozzájuk csatlakozott más megyebeli bandériumokkal megszaporodva, csatlakozhattak Füzes-Abony mellett a király hadseregéhez.

IV. Béla király seregének, a mohi pusztán, Batu khán hadaival történt összeütközése és a csata kimenetele gyászos betükkel van történelmünken feljegyezve, miért is ezekkel foglalkozni nem lehet szándékomban. Azt is tudjuk a történelemből, hogy IV. Béla király a csatavesztés után Turócmegyébe menekült, és hogy fáradalmait

nagyobb összeget is megszavazni. Hogy óhajtásuk igaz, Bánó március 20-án a közoktatásügyi tárca tárgyalása alkalmával határozati javaslatot is nyujtott be, mely szerint utasitandó volna a minister, hogy jelentést tegyen mennyi ovodára és más tanintézetre volna még szüksége a közoktatásügynek. Ő nagyméltósága ezen határozati javaslatnak a ház által való elfogadása ellen nem demonstrált, hanem rögtön kifejezte, hogy mivel ez munkát ró reá, a munka elől nem tér ki, azt el is fogadja.

Meg vágyunk győződve, hogy ő nagyméltósága a minister, a még szükséges iskolák számát — igen helyesen fogja tudni kiszámítani s az egyes törvényhatóságok közt megosztani. Ép azért jelen cikkünkkel nem akarunk bőlcs munkájába avatkozni, hanem »a több szem többet lát« elvnél fogva sas tekintetét megyénkre akarjuk irányozni.

Fáj a szivünk, ha látjuk, miként vezettetik a nép a téveteg utra azok által, kik értve hazánk zengzetes nyelvének idiómáit, ettől a népet megfosztani, nem pedig avval boldogítani igyekeznek.

Ezen működésüket oroszlánkörmeik közül nem szabadítja ki s nem kisebbitheti semmi más, csak a felvilágosodottság, az emberi léleknek öntudatra való hozatala, továbbá csak is azon tény, ha látni fogja a nép, hogy nem azokat kell áldania, a kik most szája ize szerint beszélnek, hogy verejtékéből örvendjenek, hanem azokat s azok után kell indulnia, a kik belőle öntudatos, szabad embert akarnak kiképezni.

Régebb időkben a tanulás a köznépnél nem képezett oly közszükséget, mint jelenleg. Manapság a gazdának is szükséges, hogy ismeretekkel birjon. Ha pedig már a gazdának is kell képzettnek lennie, hogy ne kellene a kézmivesnek, a kereskedőnek, ki mindig nagyobbnak s képzettebbnek tartja magát a gazdánál! A közoktatás közjó, s a ki saját javát előmozditani akarja, annak benne részesülnie kell.

Gyalázat azokra, kik kedves hazánknak Árpád által lerakott alapjai ellen működnek. Szégyen azokra, kik Fabius Cunctátorokká lettek.

Megyénk magyar érzelmű intelligenciája oly munkát végez, mely páratlan, s teszi azt szivének romlatlan kedélye, a szent hazaszeretet által ösztönözve. Ennek az intelligenciának hő óhaja, vajha mihamarébb egy nemzetté forrna össze polyglott nyelvű hazánk összes népessége.

Kerthez hasonló megyénk Mossóc mezővárosában van egy leányiskola, melyben 12 év óta hangya szorgalommal működik egy tanerő. El kell ismerni, hogy segítség nélkül ledőlt volna a szobor. Ez a segitség egy korosabb egyházi férfiutól jött, ki magának szent kötelességévé tette hazánk tanügyének s az államesszmének jobbrafordulásán működni; továbbá azon pár önzetlen igaz hazafitól, kik rábeszélésükkel, példájukkal is használtak. Azonban sokat kell itt még tenni, hogy ne csak a gyengébb nem, de az erősebb is, a melynek vállain egykor a haza sorsa nyugodni fog, ismerje meg hazánk szép nyelvét, mivel arra eddig fájdalom, igen kevés alkalma volt.

Hogy tehát ezen gócponton, a magyar államesszme érdekében annál odaadóbb, önzetlenebb, eredményesebb működés legyen kifejthető, okvetlenül szükséges lenne egy állami fiúiskolának mielőbbi felállitása. Ha a meglevő leányiskola maga mellé egy társat kapna, ezen két intézet a szent cél érdekében valóban eredményesen működhetne.

Mert hiszen rendíthetlen következetességgel kell hazánk népeinek egygyé tömörülésén működnünk s minden eszközt, mely kitüzött célunkhoz vezetne, fel kell használnunk. Határozott, férfias őszintességgel tudomására kell hoznunk az intézőköröknek, kik távol lévén e vidéktől, az itt végbemenő szívós, vakondféle munkáról tudomással nem birnak.

A közoktatásügyi tárca tárgyalása alkalmával Sztáray István gróf ország. képviselő a népnevelés tételénél elmondott szavaival sürgeti a felvidék népnevelésének oly irányban való vezetését, hogy a népben nagyobb legyen az ellentálló képesség a kivándorlásra csábítók igéretével szemben. de még inkább megbélyegezte a roszat Apponyi Albert gróf, ki azt mondja, hogy egyes iskolák nemzetellenes eszméknek melegágyai. Ezt pedig csak úgy lehet elháritani, ha minél több állami iskola lesz, melyben a kis gyermek rögtön érezze a magyarszónak, a magyar államesszmének a hatását. A hazafias tanitók igyekeznek a haza reményeibe becsepegtetni a valódi hazaszeretetet, mi pedig annál könnyebb lesz, minél több lesz a hely, hol a hazafias tanitók ilyen működési kört nyerni fognak.

A minister Ő nagyméltósága Sztáray gróf szavaira felelve maga is kivánatosnak tartja, hogy az állami népiskolák száma gyarapittassék s azokból minél több jusson a felvidéknek. Jó volna tehát ide egyet állitani, mert annak Mossócon való életbeléptetése nagyon könnyű volna, hisz ott az államnak egy emeletes háza van, melynek emeletén tényleg az állami leányiskola van, a földszintjét pedig egy kereskedő bérli. Itt a fiúiskolának a felállitása dús eredményt hozna, mert sokkal több a kézmüves, mint a gazdálkodó elem, továbbá egyes hazafias polgárok között is már nem egyszer hallottuk ennek a szükségét emlegetni.

Kötelességünk teljesitettük, midőn erre felhivtuk a minister Ő nagyméltóságának a figyelmét, vajha meghallgatná s a várat, melyet nem kül-, hanem belellenség ostromol, mihamarébb megerősitené.

Maszny Sámuel.

HIREINK.

— **A helybeli kereskedelmi középiskola** III. osztályában május hó 24-én kezdődnek meg a vizsgálatok; és pedig: 24-én az osztály-vizsga, 25-, 26-, 27-, 29 és 30-án az érettségi irásbeli vizsgálatok lesznek, míg a szóbeli érettségi vizsga június 15-és 16-án fog megtartatni. Az idén 12 növendék kerül érettségi vizsga alá. A kereskedelemügyi miniszterium részéről biztosul, Deil Jenő, a kassai kereskedelmi és iparkamara titkára van kijelölve, a ki két év előtt is szerepelt már ezen intézetnél hasonminőségben s akkor a legnagyobb megelégedéssel nyilatkozott a növendékek kiképzéséről. A vallás- és közoktatási miniszterium biztosa Szüllő Géza kir. tanácsos és tanfelügyelő.

— **A körmöczbányai »Magyar-egyesület«** az országos tornaversenyre induló szegényebb sorsú reáliskolai tanulók javára f. h. 7-én hangversenyt rendezett, ily műsorral: 1. Velencei dal, Nápolyi dal, Viharban, előadta a főreáliskolai ifj. énekkara. — 2. Novella. Irta s felolvasta Fail Hildegard k. a. — 3. Magyar roham-induló Liszttől, zongorán előadta Linksz Juliska k. a. — 4. Néhány szó a magyar zenéről. Előadta Bellaagh Aladár tanár. — 5. Kuruc dalok. a) Rákóci nóta, b) Rákóci kesergője, c) Tréfás dal a német táncról, d) Rutén nóta, zongorán és hegedün előadták Wildmann Adolfné úrhölgy és Weisz Kornél. — 6. Az olympyai játékok. Előadta Maurer Mihály. — 7. a) Dal Brahmstól, b) Magyar népdalok, énekelte Spanbauer Olga k. a., Antos Károly zongora kiséretével. — 8. Frithjof és Ingeborg, symphonia Hoffmanntól, zongorán négykézre előadták: Gedeon Mariska k. a. és Antos Károly. — 9. a) Cigány dal, b) Hársfa, c) Toborzó, énekelte a főreáliск. ifj. énekkara. — 10. Ó azok a nők. Monolog. Az egyesületnek ezen nemes gondoskodása s tevékenysége maga magát dicséri.

— **A magyar színészek Liptó-Szent-Miklóson** nem tudtak zöld ágra vergődni. Az előadásokat majdnem egy és ugyanazon csekélyszámu közönség hallgatja végig. Füredy Lujza ismét visszakapta hangját és nehány operetteben fel is lépett; de a betegség nyoma meglátszik rajta, kivált játékában, mely nem elég élénk. Erős Antonia még mindig magának követeli a közönség érdeklődésének oroszlánrészét. Jutalomjátékában, »A suhancban« Erős Antonia játéka tele volt árnyalásokkal, énekrészeit csinosan adta elő. A közönség nem is fukarkodott a tapsban és kihivásban. Vitális Irén k. a. egy csokrot dobott a jutalmazandónak, a csokorban egy levél borité és volt, melynek tartalma nagyon is kedves a jutalmazandónak, minthogy igazi arany koronák voltak benne.

— **Köszönetnyilvánitás.** Szmrecsáni Szmrecsányi Arisztid Ő nagyságának, a magyar szellemű közművelődés ügyét nemes lelke egész hevével fölkaroló és bőkezüen pártoló főurnak, a ki imént a rózsahegyi gymnasiumi ifjusági segélyző-egyesület alapjára 100 frtot, azaz száz forintot adományozott, forró köszönetét nyilvánitja. Rózsahegy, 1893. máj. 8. A gym. segélyző egyesület elnöksége.

— **Az állami iskolák vizsgája** junius hó 17-én kezdődik s tart 24-ig.

— **Hogyan óvakodjunk a tüdővésztől?** Ily cim alatt Dr. O'sváth Albert fő- és székvárosi rendőrorvos, a belügymisztérium megbizása folytán egy hasznos füzetet irt, melynek célja az, hogy a baj természete felől a helyes felfogás minél szélesebb körben elterjedjen és ez által a védekezés lehetősége és miléntje megismertetve, az egyes családoknak ugy, mint az álladalomnak emberveszteség és a munkaerő csökkenése által annyi kárt okozó baj elterjedésének gát vettessék. A belügyminisztérium a füzeteket az által juttatja a néphez, hogy a vármegyék és szab. kir. városok törvényhatóságainak szükséges számú példányokat küldött meg dijtalanul való kiosztás végett. Szerkesztőségünk is kapott a füzetekből 100 drbot, melyeket a belügyminiszterium nemes intenciója értelmében oly egyének között fogunk kiosztani, a kik hivatva vannak és hajlandók a népet e részben oktatni.

— **Pályázati hirdetmény.** A »Pesti könyvnyomdarészvénytársaság« pályázatot hirdet három oly zene műre, melyek kiváló belbecsük által méltóan fogják emelni az 1896-ki millenniumi ünnepét. 1. *Kiállitási ünnepi nyitány.* Készitendő egy magyar stylusban irt nyitány zongorára, két kézre vagy négy kézre és teljes zenekarra. Jutalom 200 aranykorona. Benyujtasi határidő 1894. október 1-je. A pályázat eredménye 1895. január 1-én lesz kihirdetve. A nyitány és annak összes, bármely hangszerre, vagy bármely alakban eszközölhető átiratai a társaság tulajdonába mennek át és az kötelezi magát legkésőbb 1895. október 1-ig a nyitányt kinyomatni. 2. *Milleniumi Sonáta.* Készitendő egy legalább három tételből álló sonáta zongorára, két kézre; előnyben részesül eredeti magyar stylusban irt és legalább három tételből álló eredeti magyar sonáta zongorára, két kézre, mely lehetőleg visszatükrözi a magyar zene fejlődését a legrégibb időktől egészen a legujabb korig. Pályadíj 600 arany-

---

a Zniói várban pihente ki. Arról azonban nem beszél a história, hogyan menekült meg, menekülési utja merre vezetett és mi okozta, hogy Znió várában megpihenhetett.

Hogy a király menekülése nem lehetett könnyű, elképzelhetjük. Batu chán a király táborát körülfogó, százezerekre menő hadának azt a parancsot adta ki, hogy a királyt élve vagy halva kézre keritsék.

Sajátságos, hogy midőn valamely vadállat verembe kerül, meglapulással várja a feléje irányzott lövést, addig az ember az igazi veszedelemben lesz csak igazán nagygyá. Ekkor ébred fel benne az önérzet leghatékonyabban, vakmerő, elszánt és érzéketlen lesz, izmai ekkor fejtenek ki bámulatos erőt.

Igy volt a végzetes napon is. Midőn a tatárok nyilvesszői a napot elhomályositották, s midőn az első meglepetésben ezrek lelték halálukat, a zürzavarban egyes vitézek önkéntelenül a király köré kezdtek csoportosulni, hogy őt testük fedezetével és vaskarjuk villámsujtásaival megvédelmezzék. Ezek között volt a zniói Tamásnak erőteljes alakja is s az ő harsány vezér-szavára csakhamar egy tömeg sorakozott a király körül. Ez az elszánt tömeg aztán oly ellenálhatatlan erővel vetette magát a tatár horda által képzett vasgyűrű éjszaki részére, hogy a gyűrűzet azonnal ketté vált és az igy támadt résen az elszánt, mintegy ötezer emberből álló kisded sereg, a királylyal Gömör vármegye felé menekült.

Az emberi düh és vadság legiszonyatosabb kitörései nyilvánultak ezek után; de viszont a király és a haza megmentése körül, a férfi vitézségnek és önfeláldozásnak legdicsőbb jelenetei játszodtak le ez alkalommal őseink részéről.

Ugyanis Batu chán észrevevén a király menekülését, üldözésére 10,000 harcosát küldé, azzal a parancscsal, hogy vagy a királyt hozzák vissza, vagy pedig, sohasem kerüljenek szemei elé. Természetes tehát, hogy az üldözésre kirendelt tatár csapat rohanó árként indult a király után. Az üldözők, félnapi iszonyatos vágtatás után utól is érték Gömörmegye határánál a királylyal menekülő magyar vitézeket.

Az elszánt magyar csapatban azonban rögtön megszülemlet a további teendő terve. Villámgyorsasággal kanyarodott ki 3000 vitéz, hogy utját állja az üldöző vad csapatnak, a kisebb rész pedig sebes vágtatva folytatta utjat drága védencével, a magyar királylyal, tovább a felvett útirányban.

Az összeütközés nemcsak merész, de kitartó is volt. Az öldöklés benyult az éjszakába is, de a 3000 magyar vitéznek nem virrada többé. A tulnyomó erő leteritette a vitéz kis csapatot. Itt lelték halálukat, a kemény tusában, Turóc vármegye zászlóaljai is, Tamás vezérükkel együtt. A cél azonban el volt érve, miután a vidéket nem ismerő tatárok az éj beálltával kénytelenek voltak a király üldözésével az napra felhagyni, és dühüket azzal engeszteln, hogy a környékbeli helységeket kivétel nélkül felgyujtották. A pusztuló helységek láng oszlopai után véve irányt, ujabbnál ujabb csapattestek érkeztek az első izben kivezényelt üldöző sereg támogatására.

Az ekként megerősödött különitmény, egy kinos éjszaka után, több alosztályra oszolva, különböző irányban indult a magyar király üldözésére.

Ugyanis, mig egy-egy rész Torna, Gömör és Nógrád vármegyéknek vette irányát, addig a tatár üldöző csapat zöme, a király nyoma után vágtatott, ki a gömöri erősségek valamelyikét igyekezett elérni. A menekvő magyar csapatot azonban a tatárok ujból elérték. A király elfogása már-már sikerült, mivel lova az erős fáradalmak következtében alóla kidőlt. Ekkor a zniói András, az elesett Tamás vezérnek öccsse, saját lovát adta át a királynak, hogy azon tovább menekülhessen, maga pedig a király hátvédének élére állva, megtámadta az üldöző tatárokat, hogy ujabb időt nyerjen a király a biztos meneküléshez.

Az összecsapás végerőfeszitéssel vitetett véghez, és a cél, jóllehet a vitéz magyar sereg jóformán egy szálig a harcmezőn maradt, ismét el lett érve. András maga is megsebesült, és vérző sebekkel boritva vánszorgott néhány társával együtt, azok kérelmére a közeli erdőségbe. Ezen időtől kezdődik ugy az ő, mint a királynak a sűrű rengetegekben való bujdosása, a miről a felvidéki megyékben oly sok monda maradt a nép nyelvén.

(Folyt. következik.)

korona. Benyujtási határidő 1895. január 1-je. A birálat eredménye 1895. május 1-én lesz közzétéve. A sonáta feltétlenül a társaság tulajdonába megy át és az kötelezi magát a sonátát a pályázat eredményének kihirdetésétől számitva egy év alatt kinyomatni. 3. *Kiállitási dal.* Kivántatik egy eredeti magyar szöveggel biró magyar műdal énekhangra, tetszés szerinti alakban, zongorakisérettel, mely dicsőiti az 1896-iki kiállitást, mint egy ezredéven át folytatott fáradságos küzdelem méltó befejezését és mint a jövőbe vetett remény első szilárd alapkövét. Pályadíj 300 aranykorona. Benyujtási határidő 1894. október 1-je. A pályázat eredménye 1895. január 1-én lesz kihirdetve. A pályadíjjal kitűntetett dal és annak összes átiratai a társaság tulajdonát fogják képezni, a mely kötelezi magát azt legkésőbb 1896. január 1-ig kinyomni. A pályamunkák a név megnevezése nélkül jeligés levéllel és idegen kézirással küldendők be. Az oly munkák, a melyek a kitűzött határidőn túl, avagy saját név alatt küldetnek be, tekintetbe nem vétetnek. A pályázatban kizárólag magyar honpolgárok vehetnek részt. A három pályázati munka közül bármelyikre külön külön is pályázhatni és a pályaművek alólirott társaság irodájahoz küldendők be. A »Pesti könyvnyomda-részvénytársaság« hangjegykiadó vállalata Budapest, V. ker., hold-utca 7. szám.

— **Az árvák utadómentessége.** A belügyminiszter körrendeletet bocsátott ki a szegény árváknak az utadó alól való felmentése tárgyában. A körrendelet előrebocsátván, hogy az árvák, a mennyiben az utadó alapját képező állami adó alól felmentendők, kötelességévé teszi az utadót összeiró közegeknek, hogy az ily esetekre legyenek figyelemmel s a kivetési lajstromban a szóban forgó körülményeket irják körül, hogy a mennyiben a kivetés már megtörtént volna, a törvényhatóság első tisztviselője a leirás elrendelése végett előterjesztést tehessen a közigazgatási bizottságnak.

— **Az aradi ereklye muzeum** Kozma Andort fölkérte, hogy Turinba utazva kérje ki Kossuthnak ajánló véleményét arra nézve, hogy hol legyen az 1848-49. orsz. ereklye muzeum? Kossuth kijelentette, hogy erre vonatkozó véleményét már kinyilvánitotta gróf Kreith Bélához intézett ama levelében, a melyben határozottan rosszalja azt, hogy vannak egyesek, a kik csak is a fővárosba illő orsz. erklye muzeumot vidéki városba akarják létesiteni. És igy az 1848-49. dicső szabadságharcunk emlék gyüjteményének palotája Kossuth és az egész ország véleménye szerint a fővárosban létesüljön.

— **A néptanitók sorsa jobbra fordult,** a mennyiben a május 4-én tartott ülésben a képviselőház több jelentékeny módositást fogadott el. Berzevicy Albert módositása értelmében a korpótlék megadatik minden tanitónak s a 300 frtnál nagyobb törzsfizetésbe nem számittatik be. Kovács Albert módositása értelmében pedig a korpotlék nem 30, hanem 50 frtban állapittatott meg, mi ötször öt év alatt 250 frtot tesz ki. Az eredeti javaslat szerint a 300 frtos minimum 35 év mnlva növekedett volna, mig igy 25 év alatt fog 550 frtra emelkedni. Ezekhez járul még Hock János módositása a természetbeli illetmények kiszolgáltatása tárgyában, melyek szerint »ha az iskolafentartó a tanitó terményebeli fizetését nem a termény átiagos minőségének megfelelően szolgáltatná ki, annak értékét készpénzben lesz köteles fizetni.

— **Kereskedelmi utazól szaktanfolyam.** A magyarországi kereskedelmi utazók legutóbb tartott igazgatósági ülésében egy kereskedelmi utazói szaktanfolyamnak létesitését határozták el. A szaktanfolyam, mint értesülünk, f. évi szeptember 1-én nyittatik meg. Minthogy a tanfolyam fentartása oly költségekkel lesz egybekapcsolva, a melyeket az utazók egylete egyedül nem képes fedezni, a kezdő egylet anyagi pártolás végett néhány kiváló kereskedelmi testülethez szándékozik fordulni.

— **Szegény iskolás gyerekek** érdekében a kultuszminiszter rendeletet intézett valamennyi tanfelügyelőhöz, melyben kivánatosnak tartja, hogy az ország minden iskolájában gyüjtő perzselyek állittassanak fel, oly célból, hogy beiratások vagy egyéb gyülekezések alkalmával az erre önként hajlandó szülők, illetőleg tanulók egy-két filérnyi adománynyal járuljanak a szegény gyerekek számára veendő iskolaszerekhez, ruhákhoz és meleg ételhez. A begyült pénzt felerészben erre forditák, felerészben az Eötvös alapnak, a tanitók árvaház-egyesületének, a tanitónők Otthoná-nak és a Mária-Dorothea-egyesületnek juttatják.

— **Az uj pénz.** Alig, hogy rövid idővel ezelőtt az egy- és kétfilléreseket forgalomba hozták, legközelebb már ujabb szaporitása várható a koronaérték pénznemeinek. Az osztrák és magyar pénzügyminisztereknek a nikelből való tiz- és huszfilléreseket május 1-én adták át a forgalomnak és egyidejüleg elkezdték bevonni a tiz és huszkrajcárosokat. A régi ezüst valtópénz bevonásának arányában fognak az uj nikelpénzek forgolomba jönni, ugy tehát, hogy az állampénztárhoz visszakerülő tiz és huszkrajcárosokat többé nem adják át a forgalomnak, hanem helyettük megfelelő összegű nikelpénzt adnak ki. Az ezüst egy-koronásokat azonban nem — mint eredetileg tervezve volt — egyidejüleg a nikelpénzekkel, hanem csak május 15-én fogják forgalomba hozni, úgy, hogy e naptól kezdve lesznek bronz-, nikel, ezüstpénzek forgalomban.

— **Márvány-bánya Erdélyben.** A carrarai márványnál gyönyörübb márványt mutattak be minap a kereskedelmi miniszternek. Kútfúrás közben véletlenül bukkant rá Felfalu erdélyi községben Fehér János gazda, a ki a hófehér márvány egy darabjával Budapestre sietett és bemutatta azt a kereskedelmi miniszteriumban. Ugyanaz nap hasonlitották össze ezt a hazai terméskövet a külföldi márványokkal, de párját nem találtak. Még a hires carrarai márvány sem vetekedhetik vele. A kereskedelmi miniszter nagy érdeklődéssel kisérte a próbákat és magához rendelte a szerencsés embert és megigérte neki az állam hathatós támogatását. Állami mérnökök fogják a kibányászást előkészíteni s felügyelnek annak szakszerü vezetésére. Az eddigi hozzávetőleges számitás szerint a bánya mintegy három millió köbméter fehér márványt tartalmaz és értéke mintegy 6 millió forintra tehető. A bánya kiaknázását még a tavaszon megkezdik.

— **Unicum permetező.** A számtalan meddő kisérletek után végre oly hazai gyártmányu peronosoraperemetezőt állitottak elő, mely egyrészt kiküszöböli a meglevő rendszerüeknek összes hibáit, másrészt munkapesség, minőség és tartósságra nézve a legelső külföldi gyártmányokkal fényesen kiállta a versenyt. A komplikált légüst mely csütörtökőt mond, ha a tartány behorpad, az Unicumnál teljesen hiányzik. A légüstős szisztemáju permetezők, hogy be ne horpadjanak tulságos erős vastartánnyal birnak és igy már üresen is nagyon nehezek, a legkisebb sulyuk $7^1/_{10}$ kiló, holott az »Unicum« permetezőnek erős és tartós, de rendkivül egyszerü szerkezete és könnyü vörösréztartánya lévén, tökéletesen felszerelve is bámulatos könnyü, csak $3^1/_2$ kiló sulyu! E kézzel fogható nagy előnyök révén az »Unicum« szőlő-permetező felülmulja az összes eddig létező hazai és külföldi gyártmányokat és méltán tüntettetett ki az első dijjal, arany éremmel az orsz. magyar kert egyesület ezidei tavaszi kiállitásán valamennyi belföldi és idegen versenyző permetezők közt. Az Unicum permetező kitünőségét különben ama körülmény is bizonyitja, hogy Mauthner Ödön ismert magkereskedőnk, ki a jelesebb vivmányokat főleg hogy ha hazaiak, nagyon felkarolja, ezen szőlőpermetezőnek elárusitó jogát egész Európára kiterjedőleg megszerezte.

Irodalom.

— **Az Athenaeum Képes Magyar Irodalomtörténetéből** (szerk. Beöthy Zsolt) megjelent a 4-ik füzet. Ebben Hegedüs István befejezi a Janus Pannoniusról és a humanistákrol szóló tanulmányát, azután Középkori könyvtáraink és a Corvina cim alatt dr. Sebestyén Gyula közöl egy nagyon érdekes cikket a könyvirás és diszités munkájáról, a régi könyvvüjteményekről, főkép Mátyás király nagyhirü-könytáráról, a Corvináról; végül a Corvin-kódexek ismertető jeleit s az elkallódott példányok visszaszerzésének történetét mondja el. A következő cikkben Horváth Cyrill Középkori költészetünk cim alatt az e korbeli legendákat és egyházi énekeket s a legrégibb históriás énekeket ismerteti vonzó előadásban. Az utolsó cikkben Simonyi Zsigmond A kódexnek mint nyelvemlékeknek ismertetését kezdi meg. A gazdag tartalmat husz szövegbe nyomott kisebb-nagyobb illusztráció diszíti: arcképek, a könyvirás és diszités jellemző példái, a középkori könyvtárak képei, kódex szövegek (Margit- és Katalin-legendák, Szabács viadala, a beszterceiszójegyzék stb.) Külön mellékletül: a brüsseli Corvin-Missale első lapjának Attavante, e hires könyvdiszitő, szép rajza és a Thuróci kronikának egy lapja van Mátyás királyi ifjukori arcképével. — A Képes Irodalomtörténet 20 füzetre van tervezve s igy egy szép erős kötetet fog adni. Minden füzet ára 40 kr. — Előfizetés legcélszerübben 10—10 füzetre 4 frttal az Athenaeum könyvkiadóhivatalához vagy bármely hazai könyvkereskedéshez cimezhető.

— **Jókai Mór diszkiadásának** ötödik füzete is szétküldetett ez örökbecsü emlék-kiadás előfizetői közt. Ezen vállalatot is legmelegebben ajánljuk t. olvasóink figyelmébe. Minden füzet ára 40 krajcár Előfizetést 4 frttal elfogad minden könyvkereskedés, valamint a kiadótársulat (Athenaeum könyvkiadóhivatala, Budapest Ferenciek-Tere 3).

Nyilttér.

(Az e rovatban foglaltakért nem vállal felelőséget a Szerk.)

Henneberg G. (cs. kir. udvari szállitó) **selyemgyára Zürichben,** privátmegrendelőknek közvetlenül szállit: **fekete, fehér** és **szines** selyemszöveteket, méterenként *45 krtól 11 frt 65 krig* postabérés vámmentesen, sima, csikos, koczkázott és mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 külömböző minőség és 2000 külömböző szin s árnyalatban). Minták póstafordulóval küldetnek. Svájczba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

Ügynökséget

nyerhet előnyös feltételek mellett megbizható egyén első rangu hazai gépgyárnál. Ajánlatok:

első magyar gépgyár részvénytársulat Budapest.

HIRDETÉSEK.

Meghivás.

A turóczi kereskedelmi és hitelintézet

f. é. április hó 30-ra kitüzött volt közgyülésének határozatképtelensége miatt az alapszabályok 26. §-ának értelmében május hó 10-re egybehivott uj közgyülés alaki hiba miatt meg nem tarthatván,

folyó évi május hó 17-re

uj közgyülés tüzetik ki, melyre a t. cz. részvényes urak azzal hivatnak meg, hogy a megjelenők az első közgyülés napirendjét képező tárgyak felett feltétlenül határozni fognak.

Az igazgatóság.

518. tkvi sz. 1892.

Árverési hirdetményi kivonat.

A turócz-szt.-ártoni kir. járásbiróság mint tkvi hatóság közhirré teszi, hogy Bella János és Kladivo Máténak — Turcsek Hustya Buczé Pál elleni végrehajtási ügyében Podhrágy községben fekvő, a podhrágy 62. sz. tjkönyvben A. I. 1—6. 8—36. 38—40. és 42—71 sor sz. a. felvett ingatlanokból Turcsek Hustya Buczé Pált $^{108}/_{302}$ részben megillető jutalékra 311 frt kikiáltási árban az árverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanság az 1893. évi **május hó 2-ik napján** d. e. 10 órakor Podhrágy községben a község házánál megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alól is el fog adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanság kikiáltási árának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes érték papirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy pedig a bánatpénznek a biróságnál lett előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elösmervényt átszolgáltatni.

Kir. jbiróság mint tlkvi hatóság.

Turócz-Szent-Mártonban, 1893. január hó 23-án.

Fekete,
kir. táblaibiró.

287. tlkvi sz. 1893.

Arverési hirdetményi kivonat.

A turócz-szent-mártoni kir. jbiróság mint tkvi hatóság közhirré teszi, hogy Tátra felső magyarországi bank részvénytársaságnak — kiskoru Móricz János elleni végrehajtási ügyében Szucsán községben fekvő, a szucsáni 251. sz. tjkvben A. I. 3—8. sor sz. a. felvett és kiskoru Móricz János nevére B. 6. tétel szerint egészben irt ingatlanokra 486 frt kikiáltási árban, nemkülönben a szucsáni 769. sz. tjkvben A. I. 1. sor 1723. hr. sz. a. felvett és kiskoru Móricz János nevére B. 1. a. irt ingatlanra 120 frt kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanság az 1893. évi **május hó 31-ik napján** d. e. 10 órakor Szucsán községben a községházánal megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alul is el fog adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanság kikiáltási árának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes érték papirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy pedig a bánatpénznek a biróságnál lett előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elösmervényt átszolgáltatni.

Kir. jbiróság mint tlkvi hatóság.

Turócz-Szt.-Mártonban, 1893. évi jan. hó 26-án

Medzihradszky,
kir. albiró.

STUBNYA GYÓGYFÜRDŐ

NYÁRI és TÉLI GYÓGYHELY,

természetes meleg források

(Turócz vármegyében)

518 méter (1620') magasságban a tenger szine fölött, fensikon fenyvesek közelében fekszik, 32°—36° R. fokú hévforrásai a legkitünőbb közömbös (Indifferente) hévforrások közé tartoznak. Gyógyerejükre nézve azonosak a Gasteini és Teplitz-Schönaui hévforrásokkal. Kitünő sikerrel használtatnak: csüzos, köszvényes bántalmak, idült izzadmányok, izommerevség, bőrbajok, fekélyek, mozgási és érzési idegbántalmak (Motilitäts- und Sensibilitäts-Neurosen). Méhbántalmak és azok következményei, nevezetesen hószámzavarok (Menstruationsstörungen), meddőség ellen stb.; végre béltorlódás (Darmstasen által okozott gyomor- és bélruhut ellen; a stubnyai fürdők, kapcsolatban az ujonnan fúrt Stefánia-forrás vizzel, mely ivásra használtatik, kitünő hatással birnak.

Festői fekvése, pompás angol kertje, a közeli Kárpatokba rendezhető igen olcsó, változatos kirándulások; végre Budapesthez (6 órai utazás) és Bécshez (7 órai utazás Zsolnán át) való közelsége, mind megannyi előny, melyeket a stubnyai fürdő más fürdőhelyekkel szemben nyujt. Vasut-, posta- és távirdaállomás helyben van.

A stubnyai fürdőt illető közelebbi felvilágositásokkal szolgál a hozzáfordulóknak a stubnyai fürdőben, a fürdőbérlő Schleicher Emil ur, Stubnyán. 1—8

Csak

az illető aki bevásárlásnál a „Horgony" gyárjegyre ügyel, biztos lehet, hogy nem kapott értéktelen utánzást.

A Pain-Expeller

„horgonynyal" legjobb eredményenyel alkalmazható csüz, hátfájdalmak, fejfájás, köszvény, csipőfájdalmak, tagszaggatás és meghülések ellen; gyakran már egy bedörzsölés elegendő a fájdalmak enyhülésére. Minden üveg a gyárjegygyel, a

„Horgonynyal"

el van látva és ez után könnyen felismerhető. Minthogy ezen kitünő háziszer majdnem minden gyógyszertárban 40 kros, 70 kros és 1 frt 20 kros üvegekben kapható, mindenki által beszerezhető. Csakis a Richter-féle **Horgony-Pain-Expller**

valódi.

Különlegesség: Baraczk cognac.

Kivánatra minta!

Az első alföldi cognacgyár részvénytárs. Kecskeméten ajánlja kitünő gyártmányú

cognac-jait,

melyek tiszta borkivonatból készülnek s jelességükért 16 kiállitáson kitüntetve lettek és orvosi tekintélyek által legmelegebben ajánltatnak.

Különlegesség: BARACK-COGNAC.

Kapható: **Turócz-Szt.-Mártonban**, Scholtész L. urnál. **Liptó-Szt.-Miklóson**, Weiser Gyula urnál. **Trencsénben**, ifj. Uzsnay József urnál és minden elő-kelő hazai fűszerüzletben.

Minta kivánatra ingyen!

16 kiállitáson kitüntetve!

Vetekedhetik a francia gyártmányok bármelyikével.

Üzletlebonyolitás végett

tökéletes végeladását határoztam el áruraktáromnak mely áll:

50 drb. ó-német és Barok hálószoba bútorból,
50 » » » étterem »
40 » salsagarniturából,
80 pár. almáriumból,
150 » ágyból,
80 drb. mosdó és éjjeli szekrényből,
30 » trumeaux és fiókos szekrényből,
300 » különbféle kép, szép keretekben,
120 » fa- és arcagrámába foglalt tükörből,
300 » gyürükkel ellátott Curmisakból,
100 » salon-, ebédlő- toilet- és varróasztalból,
250 » ebédlői székből,
100 » szönyeg- és bőrdivánból,
80 » nyugágy- és ottomanból,
1000 drb., kartiszék- és karszékből,

Továbbá minden e szakmába vágó cikkek raktáron vannak.

Teschen, Sziléziában. **Pohlner J. bútorgyár.**

A műhely, mely gépekkel és nagy faraktárral berendezve van, eladó.

Elővigyázat a ZACHERLIN

ezen csodálatos hatásu rovarirtószer

bevásárlásánál.

Vevő: «... Nekem nem kell nyilt rovarpor, én Zacherlint kértem!» Jogosan is dicsérik ezen különleget legjobbnak mindenféle rovarok ellen és azért csakis bepecsételt üveget veszek, mely «Zacherl» névvel van ellátva.»

Eladási helyek a megbizó levelek szerint:

Turócz-Szt.-Márton:	Fábry József	Liptó-Szt.-Miklós	Trnowsky József
»	Graber Miksa és fia	»	Palka Péter
»	Soltés L.	»	Schavernoch G.
»	Schwarz Kálmán	Mosócz	Perl J. fia
Alsó-Kubin	Hirschfeld Adolf	Námesztó	Neumann Miksa
»	Tiroler József	Rózsahegy	Makovicky Péter
Budatin	Weider H.	Ruttka	Gal Emil
Liptó-Szt.-Miklós	Bodicky D. M.	»	Schulz Adolf
		Tót-Próna	Skalak Gustáv

Traversen und alte Eisenbahn-Schienen für Bauzwecke.

Gyönyörü minták ingyen és bérmentve a privat megrendelőknek. Mintakönyvek a szaboknak bérmentetlenül.

ÖLTÖZETEKNEK VALÓ KELMÉK

Peruvien és Dosking a magas **Clerus** részére, előirás szerinti szövetek a csász. kir. **hivatalnokok egyenruháira. Veteránok, tüzoltók és tornászok** számára. **Billiard-** és **Játszó asztalokra** való **posztó**; **Loden** kelme vizhatlan **vadászkabátoknak, mosószövetek, plaidek 4 frttól 14 forintig.**

Ki jutányos áron, valódi tartós, tiszta gyapot posztóárút akar venni, nem pedig olcsó **rongyot**, mely minden házaló által eladatik és alig érdemli meg a **szabódiljat**, forduljon

13—20

STIKAROFSKY J.-HOZ BRÜNNBEN

A kontinens legnagyobb posztó gyári raktára.

Félmillió forintot túlhaladó készletemnél és **világüzletemnél** fogva magától értetődik, hogy sok különféle hosszúságú **maradék** van raktáron, melyekből **mintákat** küldeni nem lehet; tehát **világos csalás**, ha czégek maradékokból mintákat ajánlanak. — Bátor vagyok a t. közönséget ilyen czégektől **óvatosságra figyelmeztetni**, melyek 3.10 méteres **maradékokat** ajánlanak. Már az **egyforma hosszusagban észrevehető a csalás.** — Ezen maradékok **divatját mult, elkorhadt és eladhatlan végekből** vannak vágva és ezen rosz árú **a vételárnak harmadrészét sem éri meg.**

Maradokok, melyek nem tetszenek, massal felcseréltetnek, vagy a pénz visszaküldetik.

A maradékok megrendelésénél kérjük a hosszusagot, szint és árt megadni.

Szállitások csak utánvétellel, 10 frt meghaladó küldemények portómentesen eszközöltetnek.

Levelezés német, magyar, cseh lengyel, olasz és franczia nyelven.

Turócz-szt.-mártoni magyar nyomda. — Moskóczi Ferencz.